

หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ในการใช้รถใช้ถนนของเด็กและเยาวชน "ทักษะคิด การเอาชีวิตรอดภัยบนท้องถนน"

TSY Camp

กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในการใช้รถใช้ถนนของเด็กและเยาวชน "ทักษะคิด การเอาชีวิตรอดภัยบนท้องถนน"

TSY Camp

วัคซีน
จราจร

เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงทัศนคติการเอาชีวิตรอดจากภัยบนท้องถนน เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุความตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยง (Hazard Perception) ซึ่งไม่ใช่เป็นการเรียนรู้การขับรถให้เป็น แต่เป็นการฝึกฝนทักษะความปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยบนท้องถนนอย่างมีคุณภาพ โดยให้ผู้เรียนรู้ถึงอันตราย ความเสี่ยง การแก้ไขความเสี่ยง และทักษะในการประเมินความเสี่ยงและคาดการณ์ เพื่อตัดสินใจหลีกเลี่ยง เนื่องจากเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่จะเรียนรู้การขับขี่จากพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อนและไปฝึกหัดขับเอง โดยไม่ผ่านการฝึกอบรม การขับขี่ปลอดภัยในหลักสูตรและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และยังขาดการจัดการเรียนรู้ทัศนคติความปลอดภัยบนท้องถนน ที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้

Module 4

ทักษะการตัดสินใจ

(Decision Making)

Module 5

ทัศนคติอันตราย

(Hazardous Attitude)

Module 6

ความเหนื่อยล้า

(Fatigue)

Module 3

ความตระหนักถึงสถานการณ์

(Situation Awareness)

Module 2

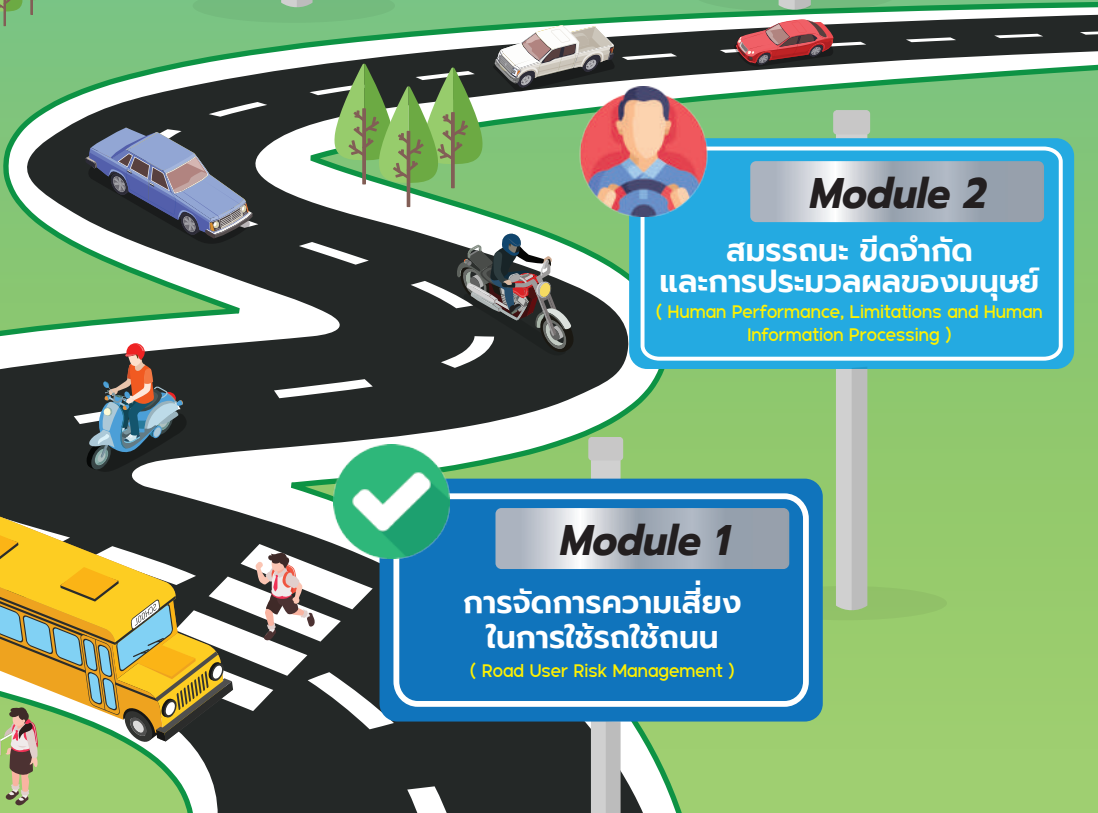
สมรรถนะ ขีดจำกัด
และการประมวลผลของมนุษย์
(Human Performance, Limitations and Human
Information Processing)

Module 1

การจัดการความเสี่ยง
ในการใช้รถใช้ถนน

(Road User Risk Management)

Module 1

การจัดการความเสี่ยงในการใช้รถใช้ถนน (Road User Risk Management)

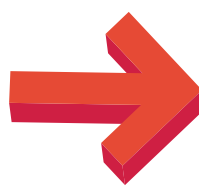
วัตถุประสงค์การเรียนรู้

- 1 มีความรู้ ความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับสาเหตุของอุบัติเหตุ
- 2 อธิบายความหมายของคำว่า ความปลอดภัย อันตรายและความเสี่ยงได้
- 3 สามารถบ่งชี้อันตราย ประเมินความน่าจะเป็นและความรุนแรงของอันตรายได้
- 4 สามารถระบุมาตรการเพื่อใช้ควบคุมหรือบรรเทาความเสี่ยงได้
- 5 สามารถอธิบายองค์ประกอบของแบบจำลอง SHELL Model ได้

ความเสี่ยง (Risk)

หมายถึง การประเมินที่แสดงในรูปของการคาดคะเนความน่าจะเป็น (Probability) และความรุนแรง (Severity) ของผลที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากอันตรายโดยเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้จากอันตรายนั้น ๑

การบ่งชี้ อันตราย ความเสี่ยง

โอกาสที่จะเกิดอันตราย (Probability)
บ่อย ๆ
เป็นครั้งคราว
นาน ๆ ครั้ง
ไม่น่าจะเป็นไปได้
ไม่น่าจะเป็นไปได้อย่างยิ่ง

ความรุนแรงของเหตุการณ์ (Risk severity)	
หายน่ะ	มีผู้เสียชีวิต หรือพิการ
เสียหายขั้นร้ายแรง	บาดเจ็บสาหัส พ่่าตัดสมอง แขนขาหัก
เสียหายมาก	บาดเจ็บ ไม่สาหัส
เสียหายเล็กน้อย	บาดเจ็บเล็กน้อย
ไม่เกิดความเสียหาย	ไม่บาดเจ็บ

ดัชนีความเสี่ยง (Risk index)
ย่านความเสี่ยง ยอมรับไม่ได้
ย่านความเสี่ยง พอยอมรับได้บ้าง
ยอมรับได้

แบบจำลอง SHELL แนวคิดมนุษย์ปัจจัย (Human Factors) เพื่อการประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจในสถานการณ์

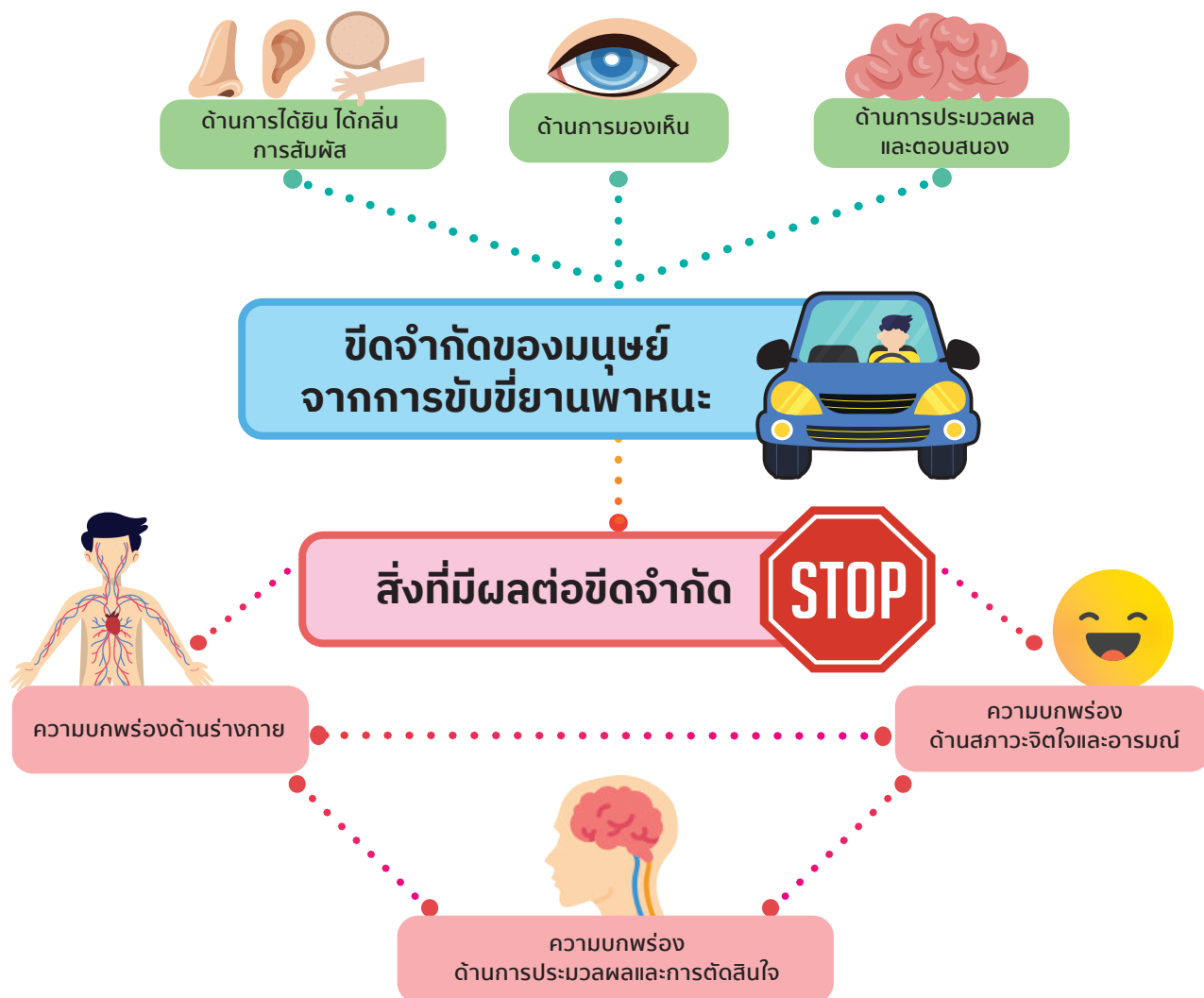
Module 2

สมรรถนะ ขีดจำกัด และการประมวลผลของมนุษย์ (Human Performance, Limitations and Human Information Processing)

วัตถุประสงค์ การเรียนรู้

- 1 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประสาทสัมผัส (ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง) เพื่อการรับรู้และขีดจำกัด
- 2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของตา และขีดจำกัดในการมองเห็นทั้งเวลากลางวันและกลางคืน
- 3 ผู้เรียนมีทักษะการกวาดสายตาคือถูกต้องในขณะที่ใช้รถใช้ถนน (ใช้โฟเวียกับการโฟกัส 3 ระยะ ใกล้-กลาง-ไกล)
- 4 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรวิกฤตในการรับรู้ = ความรู้ (ความจำ), ความใส่ใจ, เวลา

ขีดจำกัดของมนุษย์ในการขับยานพาหนะ (Human Performance, Limitations)

ทักษะการกวาดสายตา

- 1 ให้ผู้เรียนทุกคนยืนขึ้น พร้อมกับยกแขนขวาเหยียดตรง ไปด้านหน้าและชูนิ้วโป้งขึ้นมา
- 2 ให้ทุกคนมองไปที่เส้น ของนิ้วโป้ง จากนั้นให้ ค่อย ๆ เลื่อนแขนไปด้านข้าง โดยที่ตายังมองที่นิ้วโป้ง แต่ไม่กวาดสายตาตาม
- 3 ผู้สอนอธิบายประกอบ เหตุใดถึงเกิดการมองเลี้ยว ที่นิ้วโป้งไม่ชัด หากเรา ไม่กวาดสายตาตาม

การโฟกัส 3 ระยะ ในการขับขี่

ระยะใกล้

ระยะกลาง

ระยะไกล

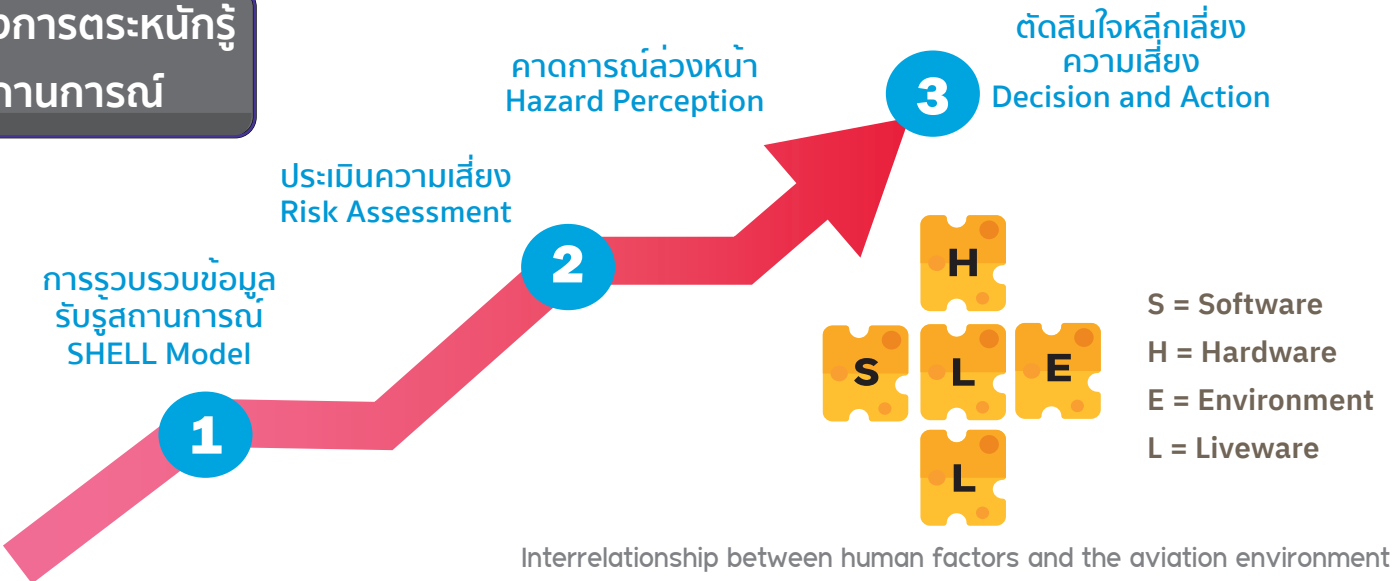
Module 3

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

ความตระหนักรู้ในสถานการณ์ (Situation Awareness)

- 1 ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของคำว่า ความตระหนักรู้ในสถานการณ์ได้
- 2 ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้แบบจำลอง SHELL เพื่อการพัฒนาความตระหนักรู้ในสถานการณ์
- 3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ระดับของความตระหนักรู้และรักษาไว้ซึ่งความตระหนักรู้ในสถานการณ์ ในการขับขี่ให้อยู่ในระดับสูง
- 4 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การสูญเสียความตระหนักรู้ในสถานการณ์
- 5 ผู้เรียนสามารถระบุ บ่งชี้ การสูญเสียความตระหนักรู้ในสถานการณ์การขับขี่ ในอุบัติเหตุทางถนนที่เกิดขึ้นได้
- 6 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำเทคนิคไปใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขการสูญเสียความตระหนักรู้ในสถานการณ์การขับรถใช้ถนน

ระดับของการตระหนักรู้ในสถานการณ์

Module 4

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making)

- 1 ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของคำว่า การตัดสินใจ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจได้
- 2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจรูปแบบของการตัดสินใจ 3 ประเภท (KB, RB, SB) ในการขับรถใช้ถนน
- 3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ แบบจำลอง DECIDE และสามารถพัฒนากิจกรรมการตัดสินใจและนำไปใช้ ในสถานการณ์การขับรถใช้ถนนให้มีความปลอดภัย
- 4 ผู้เรียนสามารถระบุ บ่งชี้ ความผิดพลาดในการตัดสินใจที่นำไปสู่อุบัติเหตุทางถนน

รูปแบบการตัดสินใจ

สถานการณ์	โหมดควบคุม		
	สติ	สติและอัตโนมัติ	อัตโนมัติ
กิจวัตรคาดคะเนได้			
ปัญหาที่คุ้นเคย หรือได้รับการฝึกฝน			การตัดสินใจโดยใช้ทักษะเป็นพื้นฐาน (การตัดสินใจแบบ SB : Skill Based) SB
ปัญหาแปลกใหม่ ยาก ไม่คาดคิด อันตราย		การตัดสินใจโดยใช้กฎเป็นพื้นฐาน (การตัดสินใจแบบ RB : Rule Based) RB	
	การตัดสินใจโดยใช้ความรู้เป็นพื้นฐาน (การตัดสินใจแบบ KB : Knowledge Based) KB		

Module 5

ทัศนคติอันตราย (Hazardous Attitude)

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

- 1 ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของคำว่า ทัศนคติอันตรายได้
- 2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติอันตรายพื้นฐาน 5 รูปแบบ ที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจในการใช้รถใช้ถนน
- 3 ผู้เรียนสามารถระบุ ป่งชี้ ทัศนคติอันตราย จากกรณีศึกษาอุบัติเหตุทางถนนที่เกิดขึ้น และบอกวิธีป้องกันหรือแก้ไขทัศนคติอันตรายดังกล่าวได้
- 4 ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบ (โปรไฟล์) ทัศนคติอันตรายของตนเอง จากการทำแบบฝึกหัดทดสอบทัศนคติอันตรายพื้นฐาน 5 รูปแบบ

ทัศนคติอันตรายต่อการขับขี่ มี 5 รูปแบบ

01

Anti-Authority (กฎเกณฑ์ไม่อาทร)

เป็นบุคคลที่มีทัศนคติ “กฎมีไว้แหก” มักทำในสิ่งที่ตนเองต้องการทำ โดยไม่สนใจผู้อื่น และไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่สังคมกำหนด รวมถึงกฎจราจร

02

Impulsivity (รีบร้อนลุกลน)

เป็นบุคคลที่ต้องการทำบางสิ่งบางอย่าง หรือทุกสิ่งในทันทีทันใด โดยขาดความยั้งคิดก่อนลงมือ มักทำตามความคิดแวบแรก ทั้ง ๆ ที่มันไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นเร่งด่วน

03

Invulnerability (คิดว่าตัวเองดวงดี)

เป็นบุคคลที่คิดว่าตัวเองดวงดี หนึ่งเหนียว กระดุกเหล็ก หรือห้อยพระดี เรื่องร้าย ๆ จะไม่เกิดกับตัวเองแน่นอน จริง ๆ แล้ว การที่ผู้ขับขี่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุอาจเกิดจากผู้ขับขี่มีทักษะการขับขี่ที่ดีกว่าคนอื่น ไม่ใช่เกิดจากดวง หรือเคราะห์กรรม

04

Macho (ฮีโร่คือตัวข้า)

เป็นบุคคลที่มักจะพยายามพิสูจน์ว่าตนเองเหนือกว่าคนอื่น โดยการยอมรับความเสี่ยงเพื่อทำให้คนอื่นประทับใจ มักประเมินขีดจำกัดของตัวเอง และสมรรถนะของอุปกรณ์ของตนเองสูงกว่าของคนอื่น

05

Resignation (ตายดีกว่าไม่สู้)

เป็นบุคคลที่ไม่ยอมปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ไม่มีวันยอมแพ้ต่อผู้ขัดแย้งกับคนอื่น หรือเรียกร้องสิทธิของตนเอง แต่ถ้าน้อยเกินไปเป็นบุคคลที่ไม่เห็นว่าตนเองสามารถทำให้เกิดความแตกต่างได้ ปล่อยให้ เป็นเรื่องของคนอื่นที่จะต้องแก้ไขปัญหามาว่าดีหรือร้ายก็ช่างมัน

Module 6

ความเหนื่อยล้า (Fatigue)

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

- 1 ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเหนื่อยล้าและสาเหตุของความเหนื่อยล้า
- 2 ผู้เรียนสามารถบอกได้ถึงอาการของความเหนื่อยล้าของตนเองและคนรอบข้าง
- 3 ผู้เรียนสามารถป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายในการนอนหลับที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต
- 4 ผู้เรียนสามารถพัฒนามาตรการรับมือกับความเหนื่อยล้าในการขับขี่ได้

ประเภทของความเหนื่อยล้า

ความเหนื่อยล้าจับพลัน

ความเหนื่อยล้าสะสม

นิยามความเหนื่อยล้า

ระดับของความอยากนอนหรือง่วงนอนที่เพิ่มสูงขึ้น ที่เกิดจากการนอนหลับที่ไม่เพียงพอหรือการเพิ่มระยะเวลาการตื่นล้มตาทำกิจกรรมเป็นระยะเวลานาน จนทำให้เกิดภาวะเมื่อยล้าของร่างกาย ซึ่งส่งผลให้การตัดสินใจและการทำหน้าที่ของร่างกายแย่ลง อันจะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดพลาดหรืออุบัติเหตุ

สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า

